

Onderwerp Resultaten en vervolg onderzoek en enquête VO in Schalkwijk	
Nummer	2021/637031
Portefeuillehouder	Botter, J.
Programma/beleidsveld	1.1 Onderwijs en sport
Afdeling	JOS
Auteur	Lelieveld, H.
Telefoonnummer	023-5113069
Email	hlelieveld@haarlem.nl
Kernboodschap	In opdracht van de raad is er onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheden om een school voor voortgezet onderwijs in Schalkwijk te realiseren. Bovendien zijn, na bespreking van de onderzoeksopdracht in de commissie samenleving op 12 mei 2021, ouders en schoolbesturen betrokken bij de uitvoering van het onderzoek. De resultaten van het onderzoek en de enquête onder ouders worden in deze informatienota gepresenteerd. Bovendien worden aanbevelingen gedaan waarbij wordt voorgesteld de meest kansrijke optie verder uit te werken in een opiniërend stuk dat later in 2022 aan de raad ter bespreking aangeboden wordt.
Behandelvoorstel voor commissie	Het college stuurt de informatienota ter bespreking naar de commissie Samenleving. De commissie heeft gevraagd om het uitvoeren van dit onderzoek. De resultaten hiervan worden in deze informatienota gepresenteerd.
Relevante eerdere besluiten	• Vaststellen Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs 2019-2022 (2019/9842178) in commissie samenleving 5 maart 2020 • Onderzoek naar een brede VO-voorziening in Schalkwijk in relatie tot het SHO 2019-2022 (2020/261945) in commissie samenleving 8 april 2020 • Concept-uitvraag onderzoek voortgezet onderwijs in Schalkwijk (2021/121751) In commissie samenleving 12 mei 2021
Besluit College d.d. 18 januari 2022	1. Het college stelt de informatienota aan de commissie vast. de secretaris, de burgemeester,

Inleiding

Op 5 maart 2020 is het Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs 2019-2022 (SHO) besproken in de commissie Samenleving. Op verzoek van de commissie is toen het 3^e besluitpunt ("Het verzoek om een onderzoek naar een brede onderwijsvoorziening in Schalkwijk en naar een grotere International School Haarlem in te trekken") aangepast. Tijdens de bespreking in de commissie bleek een groot deel van de commissieleden moeite te hebben met het eerste deel van dit besluitpunt, het intrekken van het verzoek om een onderzoek naar een brede onderwijsvoorziening (voor voortgezet onderwijs) in Schalkwijk.

Naar aanleiding van de bespreking op 5 maart werd op 8 april 2020 aan de commissie Samenleving de keuze voorgelegd welke vervolgstappen zij zien rond een brede onderwijsvoorziening in Schalkwijk. De meerderheid sprak zich toen uit voor het uitvoeren van een nieuw onderzoek naar een brede openbare onderwijsvoorziening voor voortgezet onderwijs in Schalkwijk in 2021. In die informatienota is opgenomen dat de resultaten van het onderzoek vervolgens kunnen dienen als input voor de coalitievorming voor het nieuwe college.

Op 12 mei 2021 is de concept-uitvraag voor het onderzoek besproken in de commissie Samenleving. Met een vertegenwoordiging vanuit het Bestuurlijk Overleg Primair en Voortgezet Onderwijs Haarlem (schoolbesturen en Haarlem Effect) was deze uitvraag opgesteld. De commissie Samenleving stemde in met de uitvraag met de toevoeging dat ouders en schoolbesturen in Schalkwijk bij het onderzoek betrokken moesten worden. Het onderzoek is vervolgens uitgevoerd inclusief een enquête onder ouders. De resultaten van het onderzoek en de enquête zijn besproken met de vertegenwoordiging vanuit het BOPOH/BOVOH. Het onderzoek en de enquête zijn als bijlagen bijgevoegd bij deze informatienota.

In deze informatienota zijn de hoofdpunten uit het onderzoek en de enquête verwoord. Ook worden de aanbevelingen belicht en wordt een voorstel voor het vervolg gedaan. Deze informatienota dient als belangrijke tussenstap om verslag te doen van de stappen die tot nu toe zijn gezet en om afstemming te zoeken voor het vervolg en voor de stappen die nog nodig zijn om tot een goed vervolg te komen.

2. Kernboodschap

Hoofdpunten onderzoek hoofdstukken 1 t/m 4

Het onderzoek bestaat, conform de uitvraag, uit de volgende onderdelen:

- Geschiedenis voortgezet onderwijs in Schalkwijk
- Het onderwijsaanbod VO in Haarlem en omgeving
- De behoeftemeting VO Schalkwijk
- De leerlingenaantallen, - prognose en ruimtebehoefte van het VO
- De mogelijkheden voor het stichten van een nieuwe school
- De kosten van een VO-school
- Conclusies en aanbevelingen en vervolg

In hoofdstuk 2 wordt de geschiedenis van het voortgezet onderwijs in Schalkwijk beschreven. De opkomst en sluiting van diverse scholen in dit stadsdeel wordt belicht met in het bijzonder de Spaarne Scholengemeenschap en het Teyler College. Ook de redenen voor succes worden

weergegeven. Daarna wordt in hoofdstuk 3 een schets gegeven van het huidige onderwijsaanbod in Haarlem en omgeving. Daarbij wordt ook specifiek ingegaan op het aanbod in Schalkwijk. Een overzicht wordt gegeven van de aanwezige scholen voor voortgezet onderwijs en het onderwijstype dat deze scholen aanbieden.

De resultaten van de behoeftemeting onder ouders van leerlingen op Schalkwijkse basisscholen zijn bijgevoegd en worden in de onderzoeksrapportage in hoofdstuk 4 beschreven en hieronder kort toegelicht.

Hoofdpunten enquête

In het najaar van 2021 is een enquête uitgezet onder alle ca. 700 ouders van leerlingen uit groep 7 en 8 van basisscholen in Schalkwijk. In dit online onderzoek hebben zij hun mening, behoeften en wensen kunnen aangeven ten aanzien van middelbare scholen in het algemeen en Schalkwijk in het bijzonder. 138 Ouders hebben gereageerd op de uitnodiging, een responsepercentage van ongeveer 20%. Om de respons hoger te krijgen, is de enquête langer opengesteld en zijn ouders diverse malen via de betreffende scholen en schoolbesturen aangespoord de enquête in te vullen. Op zich is een respons van 20% voor dit soort onderzoeken niet heel laag, maar gezien de kleine onderzoekspopulatie (700 ouders) betekent dit dat de foutmarge 7% is (bijvoorbeeld: als 60% 'ja' antwoordt op een bepaalde vraag, ligt het percentage 'ja' in werkelijkheid tussen de 53% en 67%).

Vanwege het relatief lage responsaantal moeten de resultaten met enige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd. Bovendien is de respons niet representatief. De verdeling naar etnische achtergronden in dit onderzoek is niet gelijk aan de verdeling naar etnische achtergronden in Schalkwijk. Ouders met een Nederlandse nationaliteit zijn oververtegenwoordigd in dit onderzoek en ouders met een niet-westerse nationaliteit zijn ondervertegenwoordigd. Wel geven de resultaten een beeld van wat leeft onder ouders in Schalkwijk.

Uit het onderzoek blijkt dat een meerderheid van de ouders ontevreden is met het huidige middelbare schoolaanbod in Schalkwijk (62%). Een minderheid van de ouders geeft aan tevreden te zijn over het aanbod in Schalkwijk (23%). Men is onder andere ontevreden over de beperkte keuze in Schalkwijk. Sommige ouders vinden zelfs dat er geen keuze is, omdat de ene school één schoolniveau aanbiedt en de andere school een vorm van specifiek onderwijs. Hierbij noemen meerdere ouders ook dat het schoolaanbod niet in verhouding staat tot de grootte en groei van Schalkwijk. Een minderheid is tevreden met het schoolaanbod, bijvoorbeeld omdat scholen buiten Schalkwijk integratie van verschillende wijken en vermenging van verschillende culturen bevordert.

Er is behoefte aan een nieuwe middelbare school in Schalkwijk. Een meerderheid van de respondenten vindt een nieuwe school een goed idee (89%) en noodzakelijk (79%). De redenen waarom ouders een nieuwe middelbare school in Schalkwijk noodzakelijk vinden, lopen uiteen, zoals het toenemende bevolkingsaantal in Schalkwijk, de afstand tot bestaande VO-scholen en de beperkte keuze in Schalkwijk. Bovendien zouden de meeste ouders een nieuwe middelbare school in Schalkwijk zeker (65%) of misschien (25%) overwegen.

Wanneer het specifiek gaat om wat men belangrijk vindt aan een nieuwe middelbare school in Schalkwijk worden zaken als een goede sfeer (74%), veiligheid (63%), hoge kwaliteit (58%) en een

fijne/prettige uitstraling (53%) genoemd. Echter, het belang van meerdere schoolniveaus komt ook sterk naar voren. Een ruime meerderheid van de ouders vindt dit belangrijk (62%) en noemt dit zelfs vaker dan de hoge kwaliteit en een fijne/prettige uitstraling. Bovendien, als ouders zouden moeten kiezen, wordt een nieuwe middelbare school in Schalkwijk die meerdere schoolniveaus aanbiedt, het vaakst genoemd als allerbelangrijkst (35%). Ouders zien bij deze nieuwe middelbare school in Schalkwijk het liefst een aanbod van schoolniveaus van vmbo-t, havo tot vwo.

Vervolg hoofdpunten onderzoek hoofdstukken 5 t/m 8

In hoofdstuk 5 is gekeken naar de huidige en toekomstige leerlingenaantallen en de ruimtebehoefte van het VO. We zien dat het aantal leerlingen op het voortgezet onderwijs de komende jaren in Haarlem licht gaat toenemen van ca. 11.500 in 2021 naar ca. 11.700 in 2030 en 12.400 in 2040: een toename van ca. 900 leerlingen in de komende 20 jaar, waarvan ca. 200 in de komende 8 jaar. Op basis van de huidige prognoses is er voldoende capaciteit om de leerlingengroei op te vangen op de bestaande VO-scholen in Haarlem en omgeving. Wel wordt de frictieruimte steeds beperkter. Hierbij moet bovendien opgemerkt worden dat er sprake is van scheefgroei: er is momenteel veel aanbod van vmbo in relatie tot de vraag en weinig aanbod van havo en vwo in relatie tot de vraag. De conclusie is dat hoewel het leerlingenaantal groeit, er op basis van de actuele en toekomstige ruimtebehoefte geen behoefte is aan een nieuwe school voor voortgezet onderwijs in Schalkwijk. Om een nieuwe brede (mavo, havo, vwo) school voor voortgezet onderwijs levensvatbaar (wat betreft bemensing, aanbod en financiën) te maken, moet er sprake zijn van een leerlingenaantal van minimaal ca. 1.000. Dat aantal zal niet worden gehaald omdat er voldoende capaciteit is in de regio om dit leerlingenaantal op de huidige scholen op te vangen. Bovendien is het niet waarschijnlijk dat alle 'extra' leerlingen die we na 2030 verwachten zullen kiezen voor deze nieuwe school.

Vervolgens wordt in hoofdstuk 6 uiteen gezet wat de regelgeving is rond het stichten van scholen (een nieuwe school, een uitbreiding van een bestaande school met andere onderwijssoorten of het verplaatsen van een bestaande school verder dan 3 kilometer). De regelgeving rond het stichten van nieuwe scholen is door de nieuwe wetgeving 'Meer ruimte voor nieuwe scholen' versoepeld. Zo is het hebben van een denominatie losgelaten. Tegelijkertijd geeft deze wet aan dat er voldoende ouderverklaringen nodig zijn om een nieuwe school te kunnen starten. Het gaat om 730 ouderverklaringen voor een brede scholengemeenschap (vmbo-t, havo en vwo). Ook moeten de besturen van de huidige onderwijsinfrastructuur hiermee instemmen in het kader van het Regionale Plan Onderwijsvoorzieningen VO. De verschillende stappen in de stichtingsprocedure worden toegelicht in de rapportage. Geconcludeerd wordt dat het stichten van een nieuwe school een complex proces is dat ook relatief veel tijd kost.

In hoofdstuk 7 wordt uiteengezet welke kosten samenhangen met de realisatie van een geheel nieuwe school voor voortgezet onderwijs in Schalkwijk. Geconcludeerd wordt dat de nieuwbouw van een school voor ca. 1.000 leerlingen inclusief gymvoorziening zeker zo'n € 30 miljoen gaat kosten (huidig prijsniveau). In de [dynamische lijst van projecten onderwijshuisvesting](#), opgesteld voor oplevering van dit onderzoek, staat een nieuwe VO school in Schalkwijk genoemd voor € 25 miljoen. Middelen hiervoor zijn nog niet beschikbaar. Bovendien is er een locatie nodig om de school te bouwen. Een locatie is in Schalkwijk vooralsnog niet voorhanden. Daarnaast zijn er de exploitatiekosten die in principe voor rekening van het schoolbestuur komen. Ook zal in de

aanloopfase mogelijk sprake zijn van aanloopverliezen. Het betreffende schoolbestuur zal hierover vermoedelijk afspraken willen maken met de gemeente.

Conclusies en aanbevelingen (hoofdstuk 8)

Conclusies:

- In 2013 werd door Platform 31 geconcludeerd dat een eventuele nieuwe VO-school alleen kans van slagen heeft als de gemeente, de wijk en de gezamenlijke schoolbesturen voor VO en PO actief participeren en het financiële risico door meer belanghebbenden wordt gedeeld.
- Ouders (en leerlingen) in Schalkwijk geven aan behoefte te hebben aan een nieuwe school voor voortgezet onderwijs met de onderwijssoorten vmbo-tl, havo en vwo. Op basis van een uitgevoerde enquête onder circa 700 ouders hebben 138 ouders (20%) gereageerd;
- Er is voldoende VO-capaciteit voor het leerlingenaantal, nu en in de toekomst. Hierbij wordt wel opgemerkt dat de ruimtebehoefte steeds dichterbij de beschikbare ruimte kruipt. Bovendien is er sprake van scheefgroei in vraag en aanbod (veel vmbo-aanbod en weinig havo en vwo aanbod ten opzichte van de vraag);
- Alle kinderen van 12 – 18 jaar kunnen binnen een afstand van 5 kilometer een school voor voortgezet onderwijs bereiken in alle schoolniveaus;
- De wetgeving 'Meer ruimte voor nieuwe scholen' biedt de mogelijkheid een nieuwe school te realiseren. Dit is echter een relatief lange en ook complexe procedure. Bovendien neemt het leerlingenaantal niet zodanig toe dat een volledig nieuwe brede school voor voortgezet onderwijs voldoende leerlingen krijgt;
- De kosten van het bouwen van een nieuwe school voor voortgezet onderwijs zijn hoog. Bovendien is een geschikte locatie nodig. Zowel financiën als locatie zijn op dit moment niet beschikbaar.

Op basis van bovenstaande lijkt het zelfstandig stichten van een nieuwe school voor voortgezet onderwijs in Schalkwijk complex, dan wel niet mogelijk. Er is daarom gekeken naar twee alternatieven om toch een brede school voor voortgezet onderwijs in Schalkwijk te realiseren.

Alternatieven:

Een eerste alternatief is het verplaatsen van een bestaande school (binnen 3 kilometer). Echter, er zijn momenteel of binnen 10 jaar geen plannen om een bestaande school volledig te slopen en te vervangen voor nieuwbouw. Bovendien is ook deze optie een langdurig traject waarvoor net als bij de eerste optie een locatie nodig is en een vergelijkbare investering. Bovendien moet een van de bestaande scholen bereid zijn om te verhuizen en zal er aandacht moeten zijn voor de profilering van deze school. Een dergelijke verplaatsing moet bovendien gedragen worden door alle schoolbesturen door bijvoorbeeld gezamenlijk capaciteits- en plaatsingsafspraken te maken.

Een tweede alternatief is het verbreden van het bestaande aanbod bij de twee scholen voor voortgezet onderwijs in Schalkwijk: het Haarlem College en het Rudolf Steiner College. Gedacht kan worden aan het toevoegen van een havo en/of vwo afdeling bij het Haarlem College of het uitbreiden van het aantal plaatsen op het Rudolf Steiner College, al dan niet in combinatie met elkaar. Hiermee kan tevens invulling gegeven worden aan het inzetten van bestaande leegstand in

het gebouw van het Haarlem College en kan rekening gehouden worden met het feit dat het Rudolf Steiner College reeds jaren leerlingen, ook uit Schalkwijk, moet uitloten.

Succes is niet gegarandeerd. Om deze twee alternatieven verder uit te werken is meer onderzoek nodig. Bijvoorbeeld meer onderzoek binnen de doelgroep in Schalkwijk, zoals sleutelfiguren en (zelf)organisaties. Ook is er meer onderzoek nodig naar welke profielen aantrekkelijk zouden kunnen zijn. Verder is er ook onderzoek nodig naar een aantal praktische zaken zoals eventuele gebouwlijke aanpassingen of uitbreidingen. Deze kosten komen voor rekening van de gemeente. Er is daarom nog het nodige verkennend werk en afstemming nodig. Bovendien zal een uitbreiding van het onderwijsaanbod gepaard moeten gaan met afspraken tussen schoolbesturen over het toelatings- en aannamebeleid.

3. Consequenties

Op basis van de resultaten van het onderzoek en de enquête kan een standpunt worden ingenomen over de wenselijkheid van een nieuwe school voor voortgezet onderwijs in Schalkwijk. Dit standpunt kan betrokken worden bij verdere besluitvorming (zie hieronder bij 'vervolg').

4. Vervolg

Indien de commissie zich hierin kan vinden, zal de komende tijd verder gewerkt worden aan met name de mogelijkheid om het bestaande onderwijsaanbod in Schalkwijk verder uit te breiden om zodoende toe te kunnen werken aan voldoende breed aanbod van voortgezet onderwijs in Schalkwijk. Hiervoor is vervolgonderzoek noodzakelijk om tot een goede besluitvorming te komen.

Aan de raad zal dan later in 2022 een opiniërende nota worden aangeboden waarin de meest haalbare optie nader is uitgewerkt, zodat op basis van die nota een besluit genomen kan worden over de toekomst van het VO in Schalkwijk.

5. Bijlagen

1. Onderzoek naar een brede VO-voorziening in Schalkwijk
2. Resultaten onderzoek/enquête 'Behoefte en wensen nieuwe school voor voortgezet onderwijs in Schalkwijk'